

นวัตกรรมการศึกษา

ชื่อเรื่อง “ปลูกปลูกยาง สร้างคนดี เบิกใจใฝ่เรียนรู้โดยผ่านโครงการคุณธรรมกิจกรรม มิตรทานปัญญา”

ผู้จัดทำ นางสาวพิมพ์พรรณ บุขบงก์

โรงเรียน ยางชุมน้อยพิทยาคม

ปี พ.ศ. 2563

ประเภทนวัตกรรม

ด้านบริหารจัดการ

ด้านหลักสูตร

ด้านจัดการเรียนรู้

ด้านสื่อและเทคโนโลยี

ด้านวัดและประเมินผล

1. หลักการ

ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝัง ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามกรอบแนวทางของโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวิถีพุทธที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนให้เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการอยู่แล้ว จึงส่งเสริม สนับสนุน นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้และประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนาปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ สร้างสำนึกความเป็นไทยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เข้าใจ และเข้าถึงความเป็นชาติที่แท้จริง โดยการจัดกระบวนการเรียนการสอนบูรณาการกิจกรรมที่หลากหลายผ่านกิจกรรมโครงการคุณธรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และได้ฝึกปฏิบัติให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านความประพฤติ จิตใจ และปัญญาไปพร้อมๆกันเป็นฐานการดำเนินชีวิตที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จเป็นคนดีของสังคม เห็นได้จากในปีการศึกษาที่ผ่านมาได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำรุ่นที่ 8 ระดับประเทศ โรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้ที่มีสติและสมาธิเป็นฐาน จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนดีมีที่ยืนระดับ 3 ดาว โรงเรียนศีล 5 ตามรอยพ่ออย่างพอเพียง รางวัลชนะเลิศการประกวดโครงการคุณธรรมฯ ระดับภาค ระดับประเทศ และการเป็นวิทยากรโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวิถีพุทธ และวิทยากรโครงการคุณธรรม

นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเองเพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนในด้านการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ตลอดจนประสานความร่วมมือไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนให้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านความเสื่อมทางคุณธรรม จริยธรรม ทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจ และศึกษาแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรมคุณธรรม ซึ่งมุ่งเน้นบ่มเพาะ ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมดำรงชีวิตตามหลักวิถีพุทธอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้กระบวนการทำงานกลุ่มในรูปแบบโครงการคุณธรรม เป็นนวัตกรรม สร้างสรรค์คนดี โดยมีผู้บริหาร ครู และพระสงฆ์ เป็นที่ปรึกษาโครงการ ให้คำปรึกษาอย่างเป็นกัลยาณมิตร จึงได้ศึกษาแนวคิด หลักการ แนวทางปฏิบัติแก้ไขปัญหาด้านความเสื่อมคุณธรรม จริยธรรม ได้ใช้คุณธรรมอัตลักษณ์ เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน คุณธรรมอัตลักษณ์ประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก (พฤติกรรมที่พึงประสงค์) ซึ่งเกิดจากที่ประชุมระดมสมองของนักเรียนโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา เมื่อประชุมระดมสมองได้ความเห็นร่วมชอบกันแล้วจึงนำมาเขียนเผยแพร่ในรูปแบบของตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ ในส่วนของแผนปฏิบัติงาน จะใช้ “โครงการคุณธรรม” เป็น

เครื่องมือในการปฏิบัติงานสร้างสรรค์คุณความดี จะใช้รูปแบบของโครงการ ที่มีการตรวจทานความสอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก (พฤติกรรมที่พึงประสงค์)

ดังนั้นโครงการคุณธรรม จึงเป็น WIN-WIN SITUATION กล่าวคือ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและทุกฝ่ายก็ได้รับประโยชน์สุขร่วมกันทั้งหมด กล่าวคือ ปัญหาต่างๆ ในโรงเรียนและชุมชนได้รับการพิจารณาและแก้ไข เด็กและเยาวชนได้รับการปลูกฝังบ่มเพาะคุณความดี และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดเชิงระบบ คิดประเมินค่า ฯลฯ ผ่านการทำโครงการอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ฝึกปฏิบัติอันจะนำไปสู่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เสริมสร้างสติ สมาธิ และปัญญาเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อปลูกฝัง ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 2.2 เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ผ่านกิจกรรมโครงการคุณธรรม
- 2.3 เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชน ตามหลักการบริหารจัดการแบบ “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน)
- 2.4 เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตนตามแนวทางหลักธรรมเบื้องต้นของพระพุทธศาสนาและนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำรงชีวิต

3. วิธีดำเนินการ

ผู้เรียนเป็นรายบุคคล จากผู้ปกครองและชุมชน นำมาวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาสู่การผลิตนวัตกรรม 1. **ขั้นการวางแผน (Plan)**

การวางแผนเพื่อปลูกฝัง ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขา โดยใช้กระบวนการโครงการคุณธรรม ผ่านการดำเนินงานกิจกรรมของโรงเรียน มีวิธีดำเนินการดังนี้

1.1 วิเคราะห์สภาพสำรวจปัญหาด้านคุณธรรมในการจัดการเรียนการสอน พฤติกรรมผู้เรียนด้านคุณธรรม รวมทั้งการศึกษาโดยการประชุมชี้แจงและปรึกษาหารือคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในภาพรวมของปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยการมีส่วนร่วมของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาโดยใช้ SWOT (SWOT Analysis) ตลอดจนร่วมกันเสนอแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปได้ในสภาพแวดล้อมหรือบริบทของโรงเรียน และสภาพท้องถิ่น

1.2 กำหนดแนวทางในการพัฒนา 3 แนวทาง คือ

1.2.1 การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบคุณธรรม โครงการคุณธรรม

1.2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผ่านกระบวนการโครงการคุณธรรม

1.2.3 กำกับ ติดตาม และตรวจสอบผลการดำเนินงาน

1.3 ประชุมวางแผนการปฏิบัติงาน การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการดำเนินการ กำหนดเป้าหมายระยะเวลา ผู้เกี่ยวข้อง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล

2. **ขั้นการปฏิบัติการ (DO)**

การปฏิบัติการเพื่อเพื่อปลูกฝัง ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขา มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

2.1 จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบคุณธรรม โครงการคุณธรรม โดยให้ครูที่รับผิดชอบ เป็นประธานและเลขานุการแต่ละกิจกรรม หลังจากนั้นนำนักเรียนแกนนำเข้าค่ายโครงการคุณธรรม

2.2 จัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้กระบวนการโครงการคุณธรรม ให้กับตัวแทนนักเรียนทุกห้อง ทุกระดับชั้น ห้องละ 5 คน ณ หอประชุมโรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม

2.3 ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ สร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเกิดประสิทธิภาพ

2.3 ผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรม ผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันดำเนินงานกิจกรรมให้เป็นรูปธรรม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน และนักเรียนขยายผลการดำเนินงานแก่ผู้ปกครอง ชุมชน

3. ขั้นตอนประเมินผล (Check)

3.1 ตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล การดำเนินงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์แสดงจำนวน และคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอน เปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้ โดยการประเมินพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครู นักเรียน

3.2 การสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรม การประเมินความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรมสู่ความเป็นวิถีพุทธ ในการสะท้อนผล ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมและหาแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องน้อมนำหลักการของโรงเรียนคุณธรรม ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นวิถีชีวิต

3.3 การรายงานผลการประเมิน

4. ขั้นตอนนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรม (Act)

จากการสรุปข้อมูลและจัดกระทำข้อมูลเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการดำเนินงานได้นำข้อบกพร่องจากการดำเนินงานไปพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป

การดำเนินการได้สร้างนวัตกรรม กิจกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาความเสื่อมทางคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะไม่พึงประสงค์ คือ โครงการคุณธรรม “ มิติด ทานปณญา ” ด้วยกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมวิถีพุทธสังฆจร

ลักษณะกิจกรรม คือ นักเรียนลงพื้นที่ทำกิจกรรมเพื่อฝึกการมีจิตอาสา ช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่น

-ศีตธรรม - ยางชุมพิทยังจิตอาสา (บริการเสิร์ฟน้ำดื่มงานศพ) -สปาธรรม

กิจกรรมพุทธทานวัตร

ลักษณะกิจกรรม คือ(นำข้าวสาร อาหารแห้งในกิจกรรมการทำบุญตักบาตรในโรงเรียนทุกเดือน ไปแพ็คบรรจุถุงและนำไปมอบให้แก่นักเรียนที่ยากจนในโรงเรียน และมอบให้ศูนย์เด็กเล็กในชุมชน)

กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ลักษณะกิจกรรม คือ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น มีการปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องและมีความสุขแบบยั่งยืน

-วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา - วันสำคัญของชาติ - ขนบธรรมเนียมและประเพณีไทย

- เข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม - สอบธรรมศึกษาสนามหลวง - สวดมนต์แปล ไหว้พระ

กิจกรรม FRIENDSHIPS ปันสุข

ลักษณะกิจกรรม เป็นการจับคู่บัดดี้ สร้างความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มแกนนำและกลุ่มเป้าหมายโดยกลุ่มแกนนำจะเข้าไปช่วยให้คำปรึกษาถามเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน เรื่องงาน การบ้าน หรืออื่นๆ และตรวจเช็คงานที่ต้องส่งในทุกๆสัปดาห์ ว่ากลุ่มเป้าหมายทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือยัง และได้ติดตามนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในการแก้ 0 ร มส ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านตามเกณฑ์ของสถานศึกษาโดยโครงการ “ มิตร ทานปณญา ทั้ง 4 กิจกรรม ” ได้ใช้กระบวนการทำงานกลุ่มในรูปแบบของโครงการ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้และพิจารณาเลือกหัวเรื่องหรือประเด็นปัญหา

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ที่ต้องอาศัยภาวะการณตระหนักรู้ ในสถานการณ์หรือสภาพปัญหา ด้วยสติปัญญา หรือภาวะที่มีแรงบันดาลใจที่จะทำสิ่งดีงามอะไรบางอย่างที่เป็นความฝันหรืออุดมคติ ซึ่งอาจจะเกิดจากผู้เรียนเองโดยตรง หรืออาจจะเกิดจากการแนะนำหรือชี้ชวนจากครูที่ปรึกษาหรือผู้อื่นที่เป็นเงื่อนไขภายนอก มากกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้หรือแรงบันดาลใจขึ้นก็ได้

การสร้างความตระหนักรู้นี้เป็นขั้นตอนที่ยาก เพราะโดยทั่วไปสภาพการณที่เป็นปัญหาต่างๆ นั้นมักจะเกิดขึ้นอยู่แล้ว แต่มักจะถูกกลบเกลี่ยมองข้าม หรือหาชินเคยชินจนมองไม่เห็นปัญหา หรือไม่รู้สึกว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้นอย่างไรในทำนอง “เส้นผมบังภูเขา” หรือ “ปลาอยู่ในน้ำมองไม่เห็นน้ำ” จึงต้องอาศัยเหตุปัจจัยภายนอก จากกัลยาณมิตรที่กระตุ้นปัจจัยภายในใจของผู้เรียนได้ถูกตรงกับจริตนิสัย ในเงื่อนไขสถานการณ์แวดล้อม และจังหวะเวลาที่พอเหมาะพอดี จนเกิดฉันทะร่วมกันที่จะรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อดำเนินการโครงการ

กิจกรรมแนะนำสำหรับครูที่ปรึกษา

ครูที่ปรึกษาอาจวางเงื่อนไขเบื้องต้นจากการให้ผู้เรียนสำรวจและสังเกตสภาพปัญหาต่างๆ จากเพื่อนนักเรียน ปัญหาที่พบเห็นในห้องเรียน โรงเรียน วัด และชุมชน แล้วช่วยกันระดมความคิดต่อปัญหาที่เกิดขึ้นให้ได้มากที่สุด แล้วมาอภิปรายกันในกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อยก็ได้ (อาจทำให้สนุกในลักษณะได้วาทีหรือยอวาทีก็ได้) เพื่อเลือกประเด็นปัญหาที่มีความสนใจ หรืออยากจะทำแก้ปัญหานั้นมากที่สุด เพื่อนำมาตั้งเป็นประเด็นสำหรับทำโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมประมวลข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

เมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มเห็นพ้องกันและตัดสินใจเลือกประเด็นปัญหาหรือหัวเรื่องได้แล้ว และได้รับความเห็นชอบจากที่ปรึกษาแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการระดมความคิดวางแผนงานในเบื้องต้น โดยเริ่มจากการร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์สภาพปัญหาแล้วสืบสาวไปหาสาเหตุและปัจจัยร่วมต่างๆ การวางเป้าหมายและวิธีการแก้ปัญหา แล้วประมวลสิ่งที่วิเคราะห์ได้ทำเป็นผังมโนทัศน์ ขั้นตอนนี้จะพบว่ายังมีข้อมูลของสภาพปัญหาและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอหรือยังมีรายละเอียดที่ไม่ชัดเจน ตัวแปรสนับสนุนและองค์ความรู้ต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการวางแผนแก้ปัญหา ก็ยังมีไม่ครบถ้วนหรือยังไม่ชัดเจนเป็นต้น จึงต้องมีการรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้เพิ่มเติม (ซึ่งอาจจะได้มาจากการสำรวจโดยละเอียดหรือประมาณการโดยคร่าวๆ ก็ได้) จากการพบปะสนทนาขอความร่วมมือจากบุคคลต่างๆ และจากการค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือตำราและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาประมวลเพื่อจัดเตรียมสำหรับคิดวางแผนทำร่างโครงการต่อไป

กิจกรรมแนะนำสำหรับครูที่ปรึกษา

จากการระดมความคิดในขั้นตอนที่ 1 แล้วเลือกมา 1 อย่างนั้น ครูที่ปรึกษาควรให้ผู้เรียนช่วยกันระดมความคิดกันต่อเพื่อตอบคำถาม 5 ข้อต่อไปนี้

1) “ปัญหา” ที่เลือกเป็นประเด็นเริ่มต้นทำโครงการ คืออะไร ระบุสภาพปัญหาให้ชัดเจน(ปัญหา มักเป็นสภาพการณ์ที่ผิดปกติ ไม่ดี ไม่น่าพอใจ หรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ พฤติกรรมที่ผิดศีลธรรม/กฎระเบียบ หรือผิดจากมารยาทที่ถูกต้อง เป็นต้น)

2) ปัญหานั้นมี “สาเหตุ” มาจากอะไร วิเคราะห์ร่วมกันต่อว่าอะไรเป็นสาเหตุต้นตอที่แท้จริง อะไรเป็นปัจจัยร่วม อะไรเป็นปัจจัยแวดล้อมภายนอก อะไรเป็นปัจจัยภายใน

3) “เป้าหมาย” ของการแก้ปัญหาคืออะไร ควรให้ช่วยกันเริ่มคิดจากการวางเป้าหมายระยะสั้น-ระยะกลางก่อน โดยเริ่มจากการช่วยกันระบุเป้าหมายเชิงปริมาณว่าเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือสิ่งของแวดล้อมใดบ้าง จำนวนหรือปริมาณเท่าใด มีขอบเขตระยะเวลา –พื้นที่การทำงานเท่าใด แล้วช่วยกันตั้ง เป้าหมายเชิงคุณภาพ ว่าต้องการให้กลุ่มเป้าหมายเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างไรบ้าง ให้เกิดการพัฒนาจิตใจ หรือพัฒนาปัญญาอย่างไรบ้าง หรือให้เกิดสิ่งของ/สภาพแวดล้อมที่พึงประสงค์อย่างไรบ้าง

4) “ทางแก้” หรือวิธีการดำเนินงาน เพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น มีแผนงาน อย่งไรบ้าง ให้ช่วยกันวางแผนการทำงานที่จะสามารถทำได้ทั้ง 2 ระยะ ทั้งเฉพาะหน้าในระยะเวลา 3 เดือนในช่วงเทอม 1 และระยะที่ 2 ในช่วงเทอม 2 อีกประมาณ 3 – 4 เดือน

5) การดำเนินงานโครงการดังกล่าวนี้ มีการใช้ “หลักธรรมและแนวพระราชดำริ” อะไรบ้าง (หากผู้เรียนยังจำหัวข้อธรรมะที่แน่นอนไม่ได้หรือจำพระราชดำรัสที่ถูกต้องไม่ได้ ก็ให้ใช้ถ้อยคำง่าย ๆ ที่อธิบายให้เข้าใจได้แทนไปก่อน แล้วไปค้นคว้าเพิ่มเติมต่อในภายหลังก็ได้)

เมื่อตอบคำถาม 5 ข้อนี้ ก็ให้ประมวลสรุปนำเสนอในรูปแบบของผังมโนทัศน์ ที่มีหัวข้อดังนี้

- ชื่อโครงการ, ชื่อกลุ่ม, ชื่อโรงเรียน
- วาดภาพประกอบโครงการ ที่แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์
- ปัญหาที่เลือกทำโครงการ
- สาเหตุของปัญหา
- เป้าหมาย (เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ)
- ทางแก้ (วิธีการหรือกิจกรรมที่เป็นขั้นตอนเรียงข้อ)
- หลักธรรม/พระราชดำริ/พระราชดำรัส ที่นำมาใช้

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำร่างโครงการ

ขั้นตอนนี้เป็นการคิดพิจารณาวางแผนงานในรายละเอียดและภาพรวมทั้งหมด โดยนำข้อมูลที่รวบรวมและประมวลได้ทั้งหมดนั้นมาเรียบเรียงและจัดทำเป็นเอกสารร่างโครงการ ที่มีหัวข้อต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ อย่างน้อย 10 หัวข้อ ดังนี้

- 1) ชื่อโครงการ (ชื่อโครงการเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 2) กลุ่มเยาวชนผู้รับผิดชอบโครงการ และสถานศึกษา แสดงชื่อกลุ่ม รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม ตำแหน่ง ชั้นเรียน, ชื่อสถานศึกษา ที่ตั้ง โทรศัพท์ โทรสาร E-mail และเว็บไซต์สถานศึกษา (ถ้ามี)
- 3) ที่ปรึกษาโครงการ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง โทรศัพท์และ E-mail (กรณีเป็นพระภิกษุให้ระบุฉายาและชื่อวัดด้วย)
- 4) วัตถุประสงค์ (ไม่ควรเกิน 5 ข้อ)
- 5) สถานที่และกำหนดระยะเวลาดำเนินการ พื้นที่ที่เลือกดำเนินการจะเป็นภายใน

หรือภายนอกสถานศึกษาก็ได้ ส่วนกำหนดระยะเวลาดำเนินการนั้น แบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ควรอยู่ในช่วงเดือน พฤษภาคม-สิงหาคม และระยะที่ 2 ในช่วงเดือน ตุลาคม- มกราคม

6) ผังมโนทัศน์ สรุปภาพรวมของร่างโครงการทั้งหมดเป็นผังมโนทัศน์ ใน 1

หน้ากระดาษ

7) สารสำคัญของโครงการ (คำอธิบายสาระสำคัญของโครงการโดยย่อ 5 - 10 บรรทัด)

8) การศึกษาวิเคราะห์

8.1) ปัญหาและสาเหตุ (ประมวลข้อมูลสภาพปัญหา แล้ววิเคราะห์สืบสาเหตุ สาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อให้เห็นที่มาและความสำคัญของโครงการ)

8.2) เป้าหมายและทางแก้ (วางเป้าหมายของการแก้ปัญหาทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ)

8.3) หลักการและหลักธรรมที่นำมาใช้ (แสดงหลักธรรมและแนวพระราชดำริ หรือหลักวิชาการต่างๆ ที่นำมาใช้ พร้อมอธิบายความหมายโดยย่อ แล้วอธิบายเชื่อมโยงกับการดำเนินการโครงการ อย่างสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผล)

9) วิธีการดำเนินงาน (แสดงวิธีการดำเนินงานเป็นข้อ ๆ หรือเป็นแผนผังที่มีคำอธิบายที่ชัดเจน)

10) งบประมาณและแหล่งที่มาของงบประมาณ (แสดงงบประมาณโครงการและแหล่งที่มา หากมีการระดมทุนเพิ่ม ให้บอกแผนงานหรือวิธีการระดมทุนด้วย)

11) ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ผลโดยตรงและผลกระทบที่ต่อเนื่องออกไป)

12) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ปรึกษา

13) ความคิดเห็นและความรู้สึกของประธานกลุ่มเยาวชนผู้รับผิดชอบโครงการ

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการโครงการ

การดำเนินการโครงการแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

- ระยะที่ 1 บุกเบิก-ทดลอง ช่วงเดือน พฤษภาคม - สิงหาคม

- ระยะที่ 2 ต่อย้า-ขยายผล ช่วงเดือน ตุลาคม - มกราคม

ขั้นตอนนี้เป็นการนำร่างโครงการมาปฏิบัติจริงไปตามลำดับขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ซึ่งจะมีทั้งในส่วนที่แบ่งงานและดำเนินงานกันในระหว่างสมาชิกในกลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการ และงานในส่วนที่สร้างการมีส่วนร่วมให้กับเพื่อนนักเรียนอื่นหรือบุคคลต่างๆ ที่เข้ามาช่วยทำงานในด้านต่างๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมรณรงค์ขยายการมีส่วนร่วมออกไปสู่ชุมชน การดำเนินงานในช่วงนี้อาจมีข้อมูลย้อนกลับมาที่เป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งทราบ หรือคลาดเคลื่อนไปจากที่คาดการณ์ไว้ หรือเกิดสถานการณ์ที่ยุ่งยากเป็นอุปสรรคขัดข้องหรือข้อขัดแย้งให้ต้องเผชิญหน้าและแก้ปัญหาอยู่เสมอๆ อันอาจจะนำมาซึ่งความอ่อนล้า ความเหนื่อยหน่ายท้อแท้ ได้บ่อยๆ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นแบบฝึกหัดสำคัญของการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรม ของผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้มาช่วยงานทั้งสิ้น และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการติดตาม สนับสนุน ดูแล ให้ความช่วยเหลือทั้งทางทรัพยากรภายนอกและทางจิตใจ จากคณะที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด ตลอดระยะเวลาดำเนินการโครงการทั้ง 2 ช่วง

ผู้รับผิดชอบโครงการพึงระลึกไว้ว่า การทำงานจริงอาจมีหลายสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์และระบุไว้ในร่างโครงการ และหลายครั้งอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนงานไปจากเดิม ก็ไม่เป็นไร แต่ต้องเข้าใจว่าเพราะอะไร สามารถอธิบายได้ถึงเหตุผลของการที่ผิดพลาดไปจากแผนงานที่วางไว้ได้ อย่าทำงานเพียงเพื่อให้ได้ผลตามร่างโครงการที่วางแผนไว้เท่านั้น แต่ทำงานเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมของตนเอง

และทุกคนที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ทำแล้วคุณธรรมความดีต้องเพิ่มขึ้นและควรมีความสุขจากการทำความดีนั้น ทำโครงการและความดี

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปประเมินผลและเขียนรายงาน

จากการดำเนินงาน ในขั้นตอนที่ 4 นั้นให้กลุ่มเยาวชนได้ทำการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน ทั้ง 2 ระยะ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – มกราคม เพื่อนำมาใช้จัดทำเป็น เอกสารและสื่อการนำเสนอโครงการ 5 หรือ 6 รายการ ดังนี้

- 1) รายงานโครงการ (20–50 หน้ากระดาษขนาด A4 ไม่รวมปก)
- 2) สรุปย่อโครงการใน 1 หน้ากระดาษ (1 หน้ากระดาษขนาด A4)
- 3) แผ่นพ็อนนำเสนอโครงการ (1 แผ่นกระดาษขนาด A4 หน้าหลัง)
- 4) สื่อ Presentation เช่น Power point หรือ VCD (เวลาไม่เกิน 7 นาที)
- 5) แผ่นป้ายนิทรรศการโครงการ
- 6) เว็บไซต์ นำเสนอโครงการผ่านทางอินเทอร์เน็ต

ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอโครงการ

การนำเสนอโครงการ เป็นทักษะที่สำคัญของผู้รับผิดชอบโครงการทุกคนที่จะต้องทำหน้าที่เป็น กัลยาณมิตร ทำการสื่อสารและถ่ายทอดความดีงามจากโครงการของตนเองออกสู่การรับรู้ของบุคคลอื่นและ สาธารณะ สมาชิกทุกคนในกลุ่มควรทำความเข้าใจในรายละเอียดและภาพรวมของโครงการทั้งหมด แล้ว ชักซ้อมการนำเสนอในประเด็นสำคัญๆ ไว้เพื่อเตรียมตัวสำหรับการนำเสนอ บนเวที การสัมภาษณ์ซักถาม และการนำเสนอหน้าแผ่นป้ายนิทรรศการโครงการ ให้คณะกรรมการและผู้มาชมนิทรรศการโครงการสามารถ เข้าใจได้ในระยะเวลาอันจำกัด

4. สรุปผล

4.1 ผลที่เกิดตามจุดประสงค์

- 4.1.1 ผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 4.1.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม โดยกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมโครงการคุณธรรม
- 4.1.3 เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชน ตามหลักการ บริหารจัดการแบบ “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน)
- 4.1.4 ผู้เรียนปฏิบัติตนตามแนวทางหลักธรรมเบื้องต้นของพระพุทธศาสนาและนำหลักธรรมคำสอน ของพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำรงชีวิต

4.2 ผลสัมฤทธิ์ของงาน

- 4.2.1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการดำเนินการ อย่างเป็นระบบ มีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพเกิดผลต่อผู้เรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน
- 4.2.2 มีความพร้อมในการเป็นโรงเรียนคุณธรรมสำหรับการศึกษาคูงาน
- 4.2.3 นักเรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักการของ โรงเรียนคุณธรรม และมีความเป็นกัลยาณมิตรและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลที่เกิดต่อผู้เรียน

1. นักเรียนเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
2. นักเรียนได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง และสามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้
3. นักเรียนรู้จักตนเอง รู้หน้าที่ พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองตามสมควรแก่วัย มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. นักเรียน เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยกระบวนการเรียนรู้การทำงานแบบกลุ่มในรูปแบบโครงการคุณธรรม
5. นักเรียนรู้เข้าใจในคุณค่าแท้ของการใช้กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบโครงการคุณธรรมตามแนวทางอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ผลที่เกิดต่อสถานศึกษา

1. สถานศึกษามีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของชุมชนและได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนด้วยความเต็มใจ
2. สถานศึกษามีนักเรียนที่มีคุณธรรมตามแนวทางอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม
3. สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามแนวทางอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ผลที่เกิดต่อผู้ปกครอง/ชุมชน

1. ชุมชนมีความตั้งใจ จริงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา จนเกิดการพัฒนสถานศึกษาในด้านต่างๆจนเป็นที่ยอมรับของชุมชน
2. ผู้ปกครองมีความภาคภูมิใจในตัวนักเรียนที่มีคุณธรรมตามแนวทางอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม
3. ผู้ปกครองและชุมชนภูมิใจในตัวนักเรียน

6. บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร
กรุงเทพ : ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด.

ถวัล มาศเจริญ หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม “ ภูมิปัญญาไทย “ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 กรุงเทพ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

อิสริยา ดาราทอง. พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาและความสัมพันธ์กับความฉลาด
ทางอารมณ์. ม.ป.ท., 2551.

7. ภาคผนวก

ชื่อเรื่อง “ปลูกกุหลาบ สร้างคนดี เบิกใจใฝ่เรียนรู้ผ่านโครงการคุณธรรมกิจกรรม มิตรทานปัญญา”

ประเภทนวัตกรรม ด้านการจัดการเรียนรู้

ผู้จัดทำ นางสาวพิมพ์พรรณ บุชบงก์

โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

